

«Я СЕБЕ В ІНШІЙ КРАЇНІ
НЕ УЯВЛЯЮ...» -

СЕРГІЙ ШКЛЯР

Пропонуємо Вашій увазі інтерв'ю з заступником Міністра юстиції України з питань виконавчої служби Сергієм Володимировичем Шклярем.

? СЕРГІЮ ВОЛОДИМИРОВИЧУ, НИНІ ВИ ОБІЙМАЄТЕ ВІДПОВІДАЛЬНУ ПОСАДУ, ЯКА ВИМАГАЄ ПОВНОЇ ВІДДАНОСТІ СПРАВІ І ВИСОКОГО ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ. ДЕ ВИ ЗДОБУВАЛИ ОСВІТУ, ЧОМУ ВИРІШИЛИ СТАТИ ЮРИСТОМ?

У 1998 році я закінчив Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка (факультет міжнародного права). Окрім того, маю ще і економічну освіту: того ж року отримав диплом за спеціальністю «Міжнародне право» у літньому Віденському економічному університеті, а у 2011 – закінчив Одеський державний економічний університет. Захистив кандидатську дисертацію на тему: «Захист прав та інтересів суб'єктів господарювання у правовідноси-

нах з органами Антимонопольного комітету України» у 2013 році і здобув науковий ступінь кандидата юридичних наук.

Чому я став юристом? Під час служби в армії розмірковував, чим займатися, щоб реалізувати власний потенціал і амбіції. На початку 90-х почали з'являтися приватні підприємства, яким не вистачало юристів. Фактично, професія юриста тільки почала зароджуватися в Україні. Це було новим і цікавим, ринок юридичних послуг лише почав формуватися.

Тож я вирішив присвятити себе цій професії, вступив до Інституту міжнародних відносин, де вивчав міжнародне право. З першого курсу вже почав працювати в приватних установах. Я перший юрист у своїй сім'ї і, вважаю, що людина має сама обирати професію, яка їй до душі.

? ВИ – ВИСОКООСВІЧЕНА ЛЮДИНА, ВОЛОДІЄТЕ ДЕКИЛЬКОМА ІНОЗЕМНИМИ МОВАМИ, ОКРІМ ПРОФЕСІЙНОЇ, ЗАЙМАЄТЕСЬ ГРОМАДСЬКОЮ, НАУКОВОЮ І ВИКЛАДАЦЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ... ЯК ВДАЄТЬСЯ ПОЄДНУВАТИ УСІ ЦІ НАПРЯМИ?

Скажу відверто, вдається важко. Адже кожна сфера потребує постійного заглиблення у процес і вимагає багато сил та уваги, але намагаюся, тому що мені цікаво. Нині я старший викладач кафедри галузевих правових наук Національного університету «Києво-Могилянська академія». Вже 7 років, якщо там набирається курс, веду вибіркову дисципліну «конкурентне право», яку студенти можуть обрати в межах бакалаврської програми «Право». Мені подобається працювати з молоддю, сподіваюсь, їм також корисні мої

напрацювання. Адже намагаючись цікаво подавати матеріал і практичні поради.

Кандидатська дисертація писалася на прикладах, коли я ще працював адвокатом. Було багато практичних напрацювань, які з легкістю вкладалися в ідеї, пропозиції, рекомендації. Нині працюю над докторською дисертацією, є багато матеріалу, але не вистачає часу.

Крім цього, я є членом Ради з питань судової реформи, згідно з Указом Президента України № 826/2014, членом науково-консультативної ради при Вищому господарському суді України, головою спостережної ради за виконанням вимог Закону України «Про фінансову реструктуризацію», президентом Всеукраїнської громадської організації «Асоціація протидії недобросовісній конкуренції» (АПНК).

У РАМКАХ РЕФОРМИ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ ЗАПРОВАДЖЕНО ІНСТИТУТ ПРИВАТНИХ ВИКОНАВЦІВ І ВІДБУЛИСЯ КВАЛІФІКАЦІЙНІ ІСПИТИ ДЛЯ ТИХ, ХТО ВИЯВИВ БАЖАННЯ ЗДІЙСНЮВАТИ ПРИВАТНУ ВИКОНАВЧУ ДІЯЛЬНІСТЬ. РОЗКАЖІТЬ ПРО НЮАНСИ ЦЬОЇ ПРОФЕСІЇ.

Для України – це нова професія. В країнах Бенілюксу, зокрема, Франції, вона існує з часів Кодексу Наполеона. Там виконавці завжди були приватними. Тобто це приватна особа, яка здійснювала публічну функцію і призначалась ще королем. Ми вивчали історію і успішний досвід 60 країн, де є професія приватних виконавців, вона шанована серед юридичних спеціальностей. Є країни, де виконавці як приватні, так і державні працюють у одній, так званій, змішаній системі. Саме така запроваджується в Україні: будуть існувати приватні і державні виконавці, які конкуруватимуть між собою. Загальноєвропейський тренд відійти від повністю держав-

ного виконання судових рішень до повністю приватного. Наприклад, Польща, Молдова, Литва, Латвія, Естонія, Сербія – мають тільки приватних виконавців. А такі країни, як Болгарія, Грузія, Казахстан, Україна – змішану систему. Ми вивчали їх досвід і надалі вивчаємо, для того, щоб втілювати вдалі інститути з урахуванням нашої специфіки. Чи прийдемо ми до повністю приватного виконання? Сказати складно, але за рекомендацією міжнародних експертів поступово необхідно впроваджувати повністю приватне виконання, а за державою залишити певні категорії. У Франції або Нідерландах є державні службовці, які працюють в міністерстві фінансів і займаються суто стягненням податків. Можливо, такі категорії, як, наприклад, податкове стягнення, передача дитини батькам при розлученні, виселення фізичних осіб, можна залишити за державою. Решту ж стягнень можна буде передати приватним виконавцям. Ми плануємо поступово рухатися вперед, дивитися на реакцію до змін законодавців та громадськості, і якщо зрозуміємо, що приватне виконання краще, ефективніше, будемо впроваджувати саме цю систему. Сьогодні державні виконавці перенавантажені, тож приватні можуть взяти на себе частину справ, а у стягувача буде вибір, звернутися до державних, чи до приватних. Окрім того, серед приватних теж можна обирати, кому найбільше довіряєш або хто здається більш професійним.

ЯКИМ ЧИНОМ БУДЕ РОЗВИВАТИСЯ ІНСТИТУТ ПРИВАТНИХ ВИКОНАВЦІВ? НИНІ 94 ОСОБИ ВЖЕ ОТРИМАЛИ СВДОЦТВА ПРО ЗДІЙСНЕННЯ ТАКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ХТО ЇХ БУДЕ КОНТРОЛЮВАТИ В ПОДАЛЬШОМУ?

Усі приватні виконавці навчаються в Інституті права та після-

дипломної освіти, стажуються і складають іспити за рекомендаціями наших іноземних експертів. Хочу зазначити, що міжнародні фахівці всіляко допомагають нам у впровадженні реформи. За їх прогнозами, у найближчі 2 роки в Україні має з'явитися 2-2,5 тисячі приватних виконавців. Усі без винятку охочі стати приватними виконавцями проходять навчання, після цього – місяць стажування, від якого звільнені адвокати, колишні арбітражні керуючі, нотаріуси. Пройшовши навчання та, за необхідності, стажування, кандидати у приватні виконавці записуються на іспит, складають його, і у разі позитивного результату, отримують посвідчення приватного виконавця. Згодом на них чекає триденний курс у державному підприємстві, яке опікується всіма реєстрами. Там вони отримують електронний ключ, надсилають Міністерству юстиції України повідомлення про готовність здійснювати свою діяльність та адресу офісу. Міністерство юстиції перевіряє офіс на дотримання усіх вимог щодо нього, наявність страхового поліса, і після цього вносить їх в реєстр приватних виконавців. Як тільки особа з'явилася в цьому реєстрі, вона може розпочинати приватну виконавчу діяльність.

ЯКА ВАША БЕЗПОСЕРЕДНЯ УЧАСТЬ У РЕФОРМУВАННІ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ?

Я член Ради з питань судової реформи від початку її створення, зокрема, активний учасник груп з реформування системи виконання примусових рішень і адвокатури. Ще до того як мене призначили заступником міністра юстиції України, працював над реформою виконавчих проваджень, тому вона відбувалася безпосередньо за моєї активної участі. Ця реформа стосується не тільки приватних виконавців – це зміна

системи виконання судових рішень в цілому. По-перше, ми покращили сам процес виконання. По-друге, він став автоматизованим, відкритим. Таким чином, ми знизили рівень корупції у цій сфері. Зараз виконавець діє чітко за інструкцією, а його керівник і сторони виконавчого провадження можуть перевірити усі кроки.

Окрім того, ми створили реєстр боржників. Це не наша новація, подібні реєстри існують у багатьох країнах. Тобто особа, щодо якої є визнаний судом борг, автоматично потрапляє в цей реєстр, а, враховуючи, що він відкритий для широкого доступу, прагне швидше розрахуватися, щоб з нього вибути. Між іншим, підприємці можуть перевіряти таким чином своїх контрагентів, позаяк, якщо вони зазначені в реєстрі, навряд чи така співпраця буде успішною. Окрім цього, поки боржник зазначений у реєстрі, він не має права відчужувати майно, це ще один стимул для нього з реєстру якнайшвидше вибути.

В рамках реформи, щоб виконавче провадження було успішним, ми запровадили систему авансування, прибрали строки на добровільне виконання. Адже багато боржників зловживали цим. Розуміючи і усвідомлюючи, що мають повернути борг, вони судилися декілька років, свідомо затягували процес. І якщо програвали, а стягувач звертався у виконавчу службу з судовим рішенням, то за попереднім законом їм надавалося 7 днів на добровільне виконання сплати боргу. Таким чином, відкривалися сотні тисяч виконавчих проваджень, виконавці витрачали час і матеріали, щоб згодом боржник встиг розрахуватися у встановлений термін і не сплачував виконавчий збір. Держава втрачала колосальні ресурси. Тому ми внесли зміни до закону. Відтепер у боржника є час розрахуватися, поки він не потрапив у реєстр, після того,

навіть з першого дня вже 10% необхідно сплатити державі виконавчого збору. Того року, завдяки цій новації, за три місяці ми на 270 мільйонів перевиконали збір порівняно з минулими роками. Відносно минулорічних показників цього року ми очікуємо покращення вдвічі.

На засіданні Ради з судової реформи нами підготовлено законопроект, який вносить зміни до Господарського процесуального кодексу, Цивільного процесуального кодексу та Кодексу адміністративного судочинства. Законопроект містить чимало цікавих новел, якщо він буде проголосований, незабаром слід чекати успішних змін у сфері виконавчого провадження. Одна з них – електронний арешт рахунків. Як тільки справа передана до суду, можна арештовувати майно і рахунки боржника. Окрім того, вважаю, відбулася революція у сфері реалізації арештованого майна. До того була суцільна корупція, вартість лотів, виставлених на продаж, була зовсім незначною і тільки знижувалась. Нині електронні торги відбуваються на майданчику Системи електронних торгів арештованим майном («СЕТАМ») прозоро, доступ до участі відкритий для всіх охочих, майно реалізується за ринковими цінами завдяки конкуренції на торгах. В результаті зросли показники та рівень надходжень до бюджету. У Франції, де інститут приватних виконавців існує вже давно, лише зараз замислюються про впровадження електронної системи торгів. Мені приємно усвідомлювати, що Міністерство юстиції України під керівництвом Павла Петренка в цій сфері випереджає навіть Європу.

Окрім реформи виконавчої служби, постає гостра необхідність реформи судової експертизи. На часі прийняття нових законів, що вдосконалюватимуть такий процес, як банкрутство. Адже борж-

ники, знаходячи прогалини в законах, входять в штучне банкрутство. За аналогією їх майно має реалізовуватись на електронних торгах, як це відбувається з арештованим майном. Окрім того, аби покращити систему адвокатури, щоб вона була схожа на американську або британську, працюємо над новим законом, чітким і дієвим. Вірю, що в результаті реформ ми отримаємо справедливий суди, професійну адвокатуру, чітке виконання судових рішень. Тоді можна буде сказати, що судова реформа відбулася не на словах, а на практиці.

**24 СЕРПНЯ ВИПОВНЮЄТЬСЯ
26 РОКІВ НЕЗАЛЕЖНОСТІ
УКРАЇНИ. ЦЕ МАЙЖЕ ПОЛОВИНА
ВАШОГО ЖИТТЯ...
ЩО ДЛЯ ВАС ОСОБИСТО
НЕЗАЛЕЖНІСТЬ?**

Становлення молодшої країні відбувалося на моїх очах і за моєї активної участі. Ми пройшли нелегкий шлях, і нині я впевнений, що рухаємось в правильному напрямі. Вважаю, що Україна відбулася як держава. Це визнають і наші вороги. Дай Бог, щоб українці були активними і не пасивно любили свою Батьківщину, а насправді допомагали стати їй сильною. Реформи – це важко, але якщо хочеш жити в процвітаючій країні, необхідно докладати до цього зусиль, а не просто критикувати. Я не проти критики, але якщо вона конструктивна і з пропозиціями, що саме необхідно змінити на краще. Кожна людина, яка не хоче нічого розбудовувати, може «проголосувати ногами», тобто виїхати в іншу країну. Проте я себе в іншій країні не уявляю.

Я вітаю усіх українців із Днем Незалежності. Ми єдина нація і сильний народ. І в наших руках всі можливості для того, щоб побудувати сучасну демократичну державу. Тож бажаю усім нам сил, насаги і мужності на цьому шляху! ■